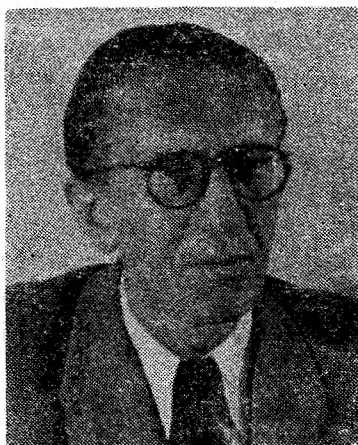

HENRYK KOZIKOWSKI
(1919—1984)

Dnia 9 czerwca 1984 roku zmarł w Krakowie, w wieku lat 64, długoletni pracownik Instytutu Górnictwa Naftowego i Gazownictwa, geolog naftowy, doc. dr Henryk Kozikowski. Jego śmierć, w pełni działalności zawodowej, wywołała głęboki żal i smutek wszystkich naftowców, a zwłaszcza geologów i geofizyków naftowych, którzy mieli możliwość współpracować z Nim do ostatnich chwil Jego życia.

Henryk Kozikowski urodził się 29 listopada 1919 r. w Nowym Mieście Lubawskim, w województwie toruńskim. Tu zdał egzamin dojrzałości w 1938 roku. W latach 1938—1941 odbył studia wyższe na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. W roku 1947 otrzymał na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie stopień magistra filozofii w zakresie geologii i paleontologii. Rada Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie nadała mgr. Henrykowi Kozikowskiemu w 1962 r. stopień naukowy doktora nauk technicznych na podstawie rozprawy doktorskiej „Stosunek płaszczowiny magurskiej do przedpola w świetle problemów roponośności regionu”. W 1962 roku Minister Górnictwa i Energetyki powołał dra Henryka Kozikowskiego na stanowisko samodzielnego pracownika naukowo-badawczego w Instytucie Naftowym, a w roku 1973 nadał tytuł naukowy docenta.

Pracę zawodową rozpoczął Henryk Kozikowski w roku 1941 w Uknieftrazwiedce we Lwowie, a następnie w firmie Karpathen Ol A.G. — Oddział Geologiczny w Borysławiu.

W styczniu 1945 roku Henryk Kozikowski zostaje zatrudniony jako geolog kopalniany w Zjednoczeniu Przemysłu Naftowego — Sektor Gorlice. W 1947 roku przenosi się do Krakowa i pracuje w P. P. Wiercenia Poszukiwawcze na stanowisku kierownika Działu Kartograficznego. W latach 1955—1958 jest kierownikiem Pracowni Dokumentacji w Głównym Laboratorium Przemysłu Naftowego, a do roku 1962 pracuje jako kierownik Pracowni Karpat i Przedgórze w Przedsiębiorstwie Poszukiwań Naftowych.

Z dniem 1 stycznia 1962 roku przechodzi do Instytutu Naftowego w Krakowie na stanowisko kierownika Zakładu Geologii i pozostaje na nim do końca 1973 roku, kiedy to na własną prośbę, motywowaną pogarszającym się stanem zdrowia, rezygnuje z funkcji kierowniczych i przechodzi do prac naukowych. Do końca Swego życia, tj. do czerwca 1984 roku, doc. dr Henryk Kozikowski pracuje jako ceniony pracownik naukowy w Zakładzie Geologii Instytutu Górnictwa Naftowego i Gazownictwa w Krakowie.

Doc. dr H. Kozikowski należał do tej grupy starszych geologów, którzy karierę geologa naftowego rozpoczynali od kartografii geologicznej, pod wpływem takich nauczycieli akademickich jak prof. dr Wojciech Rogala i prof. dr H. Teisseyre oraz późniejszych nauczycieli zawodu, takich jak prof. dr Konstanty Tołwiński czy prof. dr Henryk Świdziński i prof. dr Marian Książkiewicz.

Prace kartograficzne, ukierunkowane na poszukiwanie ropy naftowej, rozpoczął H. Kozikowski w roku 1943 jako pracownik Ukraiństrazwiedki w rejonie Kosmacza i kontynuował je w latach 1944/50 w rejonie Gorlic i Sanoka, kartując okolice: Męcina Wielka – Szymbark, Żywiec – Tresna, Zaryte – Skomielna Biała, Ropa – Łosie, Sól k. Zwardonia. Pracą tą objął około 1000 km² i tu należy szukać podstaw Jego późniejszej znajomości Karpat.

Jako nowość należy traktować prace kartograficzne w latach 1950–1955, kiedy H. Kozikowski jako kierownik kilkusobowej grupy młodych geologów naftowych wykonał olbrzymią pracę zespołowego skartowania utworów karpaccich na powierzchni około 2000 km² w strefie położonej na wschód od Dunajca, a więc w rejonach starego kopalnictwa naftowego. Praca ta wynikała z bieżących potrzeb przemysłu naftowego i służyła do ustalenia kierunków dalszych poszukiwań, a z punktu widzenia naukowego przyczyniła się do głębszego poznania budowy geologicznej Karpat.

Osiągnięciem H. Kozikowskiego z tego okresu jest opracowanie szczegółowej tektoniki, stratygrafii oraz etapów rozwojowych płaszczowiny magurskiej, opartych na badaniach mikropaleontologicznych A. Jednorowskiej i J. Czernikowskiego oraz na wynikach wykonanych tu wierceń.

Zagadnienie tzw. szarej kredy i warstw grybowskich, a mianowicie oznaczenie oligoceńsko-eoceńskiego wieku tych warstw oraz analiza stratygraficzno-litologiczna i tektoniczna tych serii, doprowadziły do wydzielenia przez H. Kozikowskiego jednostki tektonicznej Ropy – Pisarzowej.

W roku 1962 H. Kozikowski przechodzi do pracy naukowej w Instytucie Naftowym w Krakowie i tu zostaje kierownikiem Zakładu Geologii, a więc ma możliwość zarówno prowadzenia badań naukowych, jak i zastosowania ich wyników w przemyśle. W tym okresie Zakład Geologii Instytutu Naftowego spełnia rolę wiodącą w zakresie metod poszukiwań i rozpoznania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Składający się z trzech grup specjalistycznych w zakresie geologii poszukiwawczej, geologii złożowej oraz geochemii naftowej wraz z geomikrobiologią zakład, kierowany przez H. Kozikowskiego, wykonywał analizy regionalne dotyczące poszukiwań złóż ropy naftowej i gazu ziemnego oraz prace metodyczne w zakresie poszukiwań naftowych, geologii złóż, obliczania ich zasobów, ekonomicznego ich udostępniania i zagospodarowania.

Na tle ówczesnych światowych tendencji rozwojowych w zakresie geologii naftowej i geochemii Zakład Geologii kierowany przez H. Kozikowskiego był równoważnym partnerem z ośrodkami zagranicznymi w kierunkach:

- podstawowe problemy i metody badania metamorfizmu rop naftowych w okresie poddiagenetycznym,
- geochemiczne metody korelowania rop naftowych dla celów poszukiwań i geochemiczno-geologicznego ustalania kryteriów określania prowincji roponośnych,
- analiza ewolucji basenów sedymentacyjnych i warunków tworzenia się węglowodorów,
- metody poszukiwania złóż oparte na nowoczesnej strategii regionalnej i taktyce lokalnej.

Jako wynik prac okresu kierowania Zakładem Geologii przez H. Kozikowskiego należy wymienić opublikowane później Jego prace: *Zastosowanie bitumochronologii w geologii naftowej na przykładzie regionu karpacciego i możliwości rozwoju tych badań* (1974); *Geneza rop karpaccich, miejsce ich pochodzenia, kierunki migracji i strefy akumulacji oraz prognozy poszukiwawcze we fliszu zewnętrznym* (1975); *Geochemiczno-geologiczna charakterystyka polskich prowincji roponośnych* (1977); *Metody bitumochronologiczne na przykładzie polskich Karpat zewnętrznych* (1978); oraz wspólnie z J. J. Głogoczowskim, T. Karpińskim, T. Lenkiem, F. Miturą, Z. R. Olewiczem: *Podstawowe kryteria oceny perspektyw ropo- i gazonośności w Polsce* (1978).

W roku 1972 doc. dr H. Kozikowski zrezygnował ze stanowiska kierownika Zakładu Geologii i poświęcił się całkowicie pracy naukowej i dokumentacyjnej dla przemysłu naftowego. Z pierwszych lat tego okresu należy wymienić pracę „Wyznaczenie przypuszczalnych kierunków migracji

i stref akumulacji bituminów oraz określenie perspektyw w mezozoiku i w paleozoiku podłoża Karpat zewnętrznych w Polsce”.

W latach 1976–1980 doc. dr H. Kozikowski realizował w ramach problemu węzłowego 01.1 zadanie: „Wyjaśnienie warunków geologicznych i złożowych oraz genezy migracji i akumulacji rozpoznanych złóż dla przyspieszenia odkrycia dalszych złóż gazu ziemnego i ropy naftowej we fli-szowych utworach struktur przedmagurskich”.

Pod Jego kierunkiem i z Jego udziałem zostało wykonane kompleksowe opracowanie geologiczno-złożowe odkrytych w utworach podmagurskich złóż ropy naftowej i gazu ziemnego i udokumentowanie wszystkimi metodami dalszych perspektyw z ich oceną ilościową. Do metod określających perspektywy, oprócz klasycznych geologicznych i geofizycznych, weszły metody oceny warunków hydrodynamicznych, badania hydrochemiczne, geochemiczne, substancji organicznej rozproszonej w skałach i rozpuszczonej w wodach, badania geochemiczne i izotopowe gazów z rop.

W latach 1981–1985 realizował H. Kozikowski zadanie „Kompleksowe opracowanie dalszych poszukiwań naftowych w Karpatach”. Realizując to zadanie, w roku 1981, opracował program prac poszukiwawczych dla utworów jednostki podmagurskiej, a w latach 1982–1983 dla płaszczowiny śląskiej. W roku 1984 zdążył przygotować materiały graficzne dla analogicznego opracowania jednostki podśląskiej. Akcja rozpoczęta przez H. Kozikowskiego jest kontynuowana.

Równocześnie, mimo pełnego zaangażowania w pracach planowych dla przemysłu naftowego, nie zaprzestał H. Kozikowski działalności publikacyjnej. Za ostatnią Jego pracę z dziedziny syntezy Karpat należy uznać opublikowaną w 1980 r. *Architekturę polskich Karpat zewnętrznych w świetle poszukiwań naftowych. Część I – Tektogeneza Karpat zewnętrznych*. Dalsze części *Architektury polskich Karpat...* są przygotowane do druku.

H. Kozikowski zajmował się również współpracą z zagranicą, głównie z CSRS i NRD. Za najważniejszy jednak należy uznać Jego udział w pracach Komisji Naftowej w ramach RWPG, a w szczególności działalność w latach 1975–1980, kiedy to zrealizowano zespołowo i opublikowano w Moskwie opracowanie metody poszukiwań złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w nie-strukturalnych warunkach akumulacji.

W ramach działalności społecznej doc. dr H. Kozikowski był czynnym członkiem Polskiego Towarzystwa Geologicznego, Komisji Nauk Geologicznych PAN, Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowego. Za swą działalność przemysłową i naukową został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Odznaką Zasłużony dla Górnictwa Naftowego, Złotą Odznaką Zasłużony dla Województwa Nowosądeckiego. Minister Górnictwa nadał Mu stopień Dyrektora Górniczego. Zmarły był laureatem Nagrody Komitetu Nauki i Techniki oraz uzyskał szereg nagród Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowego.

Pamięć o doc. dr. H. Kozikowskim jako o Koledze, Geologu Naftowym, Znawcy Geologii Karpat, pozostanie na długo wśród geologów naftowych, a wyniki Jego prac będą wykorzystywane w poszukiwaniach.

Józef Kruczek